

DE UNGE KIRKENE PÅ VERDENSKIRKEMØTET I AMSTERDAM

AV PASTOR HENRIK HAUGE

For den som kaster et blick på listen over deltagerne i Amsterdam, vil det ligge nær å spørre hvilken rolle *misjonen* spilte. Skal en prøve å svare må en starte med en reservasjon: Misjonens innflytelse i Amsterdam kan ikke uten videre registreres eller måles. Å tale om *misjonsinnslaget* på møtet ville lett bli misvisende. Det dreier seg ikke om et innslag utenfra, om et tillegg eller om en spesialinteresse. Amsterdam betydde i seg selv et møte med misjonen både i fortid, samtid og framtid. Men det viktigste var fra en side sett nettopp dette at konferansen bidro til å bryte isolasjonen omkring misjonen som en særoppgave og lot den tre fram som kristelig felleseie.

Rent *historisk* kan en slå fast at de store misjonsforetagender i nyere tid danner den avgjørende forutsetning for Amsterdam. Uten kristendommens veldige ekspansjon de siste 150 år kunne planen om et *verdenskirkemøte* i det hele ikke blitt til virkelighet. Et forsøk i samme retning omkring år 1800 ville i høyden ha resultert i en europeisk forsamling med særdeles spede islett utenfra. Europa var på den tid det eneste kontinent hvor kristendommen hadde en dominerende stilling. De forsøk som var gjort på å utbre kristendommen til andre verdensdeler måtte i virkeligheten gi atskillig grunn til pessimisme. *Kristendommen* var en *europeisk* religion. I dag er den en *verdensreligion* som «behersker» tre kontinenter. Den har slått dype røtter i Afrika og spiller i Asia en rolle langt ut over hva den numeriske styrke skulle tilsa. Med en viss rett, og med forbehold

for bare et par lands vedkommende, kan det i dag sies at den kristne kirke fins over alt.

Historisk var misjonen Amsterdams forutsetning. Det gjelder for øvrig ikke bare med tanke på kristendommens utbredelse, men også med sikte på den ekumeniske utvikling fram til i dag. *Aktuelt* preget den miljøet på møtet. Den bestemte møtets klima. De som i Amsterdam ikke åndet i en atmosfære av misjon, var i virkeligheten utenfor. En kunne fristes til å si at det var misjonsforeningenes møte med misjonsmarken. Det riktige vil være å si at alt tok farge av de eldre kirkenes møte med de unge kirkene.

Misjonens betydning for Amsterdam lar seg ikke nøyaktig registrere, men det kan være av interesse å antyde et par synspunkter. Da må det først framheves at de unge kirker var en kilde til *fri-modighet*.

Karl Barth avsa i sitt foredrag en ubarmhjertig dom over alle i kirken som lot seg lede av eller bare kastet sideblikk til tanken på suksess. Det er sikkert god grunn til å advare mot den åpenbare svakhet for «resultater» som gjør seg gjeldende også i kristelig arbeid. Når Barth erklærer at vi egentlig ikke kan ha noe å innvende om Gud nå skulle velge å føre sitt verk videre, ikke ved en tallmessig vekst, men tvertom ved en energisk tallmessig reduksjon av den såkalte kristenhet, så kan en gi ham rett bare hvis all vekt legges på «den såkalte kristenhet». Hvis meningen er å si at vi ikke må bygge på statistiske beregninger, men må stole på Gud og på ham alene, da må alle være enige. Men når Karl Barth fortsetter at det på dette punkt bare gjelder en eneste ting: å frigjøre seg fra all kvantitetstenkning, fra all statistikk, fra enhver tanke på synlige resultater, da er det vanskelig å følge ham, iallfall for dem som ikke deler Barths syn på predestinasjonen. Uviljen mot det «effektive» må ikke drives til sin ytterste konsekvens slik at den rammer omsorgen for at *alle* mennesker skal bli frelst og komme til sannhetens erkjennelse. I virkeligheten er et kvantitativt synspunkt tross alt ikke bare kristelig berettiget, men uløselig knyttet til selve evangeliet. Deltagerne fra de unge kirkene var i seg selv et mektig vitnesbyrd om Guds storverk som hos alle måtte være en kilde til glede og som også måtte styrke troen.

Misjonen brakte frimodighetens tilsig også fra en annen kant. De eldre kirkene eier store verdier i sin tradisjon og erfaring. De lever i meget på arv. I det ligger både styrke og svakhet. Men det ble de unge kirkene som i første rekke kom til å representere det *dynamiske* element i Amsterdam. Mens det i Vesterlandet tales stadig mer om en etter-kristelig epoke (a post-Christian era) så står en i de unge kirker overfor muligheten av å bringe veldige folkemasser inn under evangeliets makt. Gud har ennå store muligheter. Etter all talen om stagnasjon og avkristning i Vesterlandet virket det befriende å møte kristne som var fylt ikke av begeistring over menneskelige resultater, men av troen på Guds rikes *vekst*.

Når misjonen og de unge kirkene i så høy grad ble eksponent for det dynamiske, så henger det sammen med den plass *budskapet* inntar. De eldre kirkene hadde sikkert på de fleste punkt en dypere forståelse av budskapet. En solid lutheraner måtte vel i blant forundres og forferdes over ukklarheten hos enkelte representanter for de unge kirkene. Dogmatikken kunne synes nokså ufullkommen og friste til atskillige randbemerkinger. Likevel er det noe ved de unge kirkene også på dette punkt som gir håp. Mens vesterlandets kirker befinner seg i en ofte nokså ufruktbar motsetning mellom den ensidige betoning av læren på den ene siden og en demonstrativ og eksklusiv betoning av «kristendom i praksis» på den andre siden, så står budskapet i sentrum i de unge kirkene. Mens omsorgen for læren kan gjøre det hele statisk og interessen for «livet» lett vil gli ut i menneskelig aktivitet, så forener budskapet både lære og liv. Det glade budskap eier i seg selv en guddommelig dynamikk. Det vil nå fram, det vil lyde og bli hørt, det vil bli mottatt og etterlevet!

I misjonen møttes de eldre og de unge kirkene. De gikk sammen, ikke lenger som giver og mottager, men som medarbeider i evangeliet.

Det som er sagt om budskapet fører oss til spørsmålet om de unge kirkene i forhold til de *ekumeniske* oppgavene. I de eldre kirkene betyr evangelisasjonen mange steder et kinzig ekumenisk problem, i de unge kirkene framtrer evangelisasjonen som et ekumenisk *motiv*. Dermed er det på ingen måte sagt at ikke også de unge kirkene kjenner de vanskeligheter som for oss melder seg i samband med tanken på «alliansemøter». Men aksentueringen er ikke

den samme hos dem og hos oss. Når mange av de unge kirkene er sterkt opptatt av de ekumeniske spørsmålene har det i første rekke sin grunn i bevisstheten om at budskapet må fram.

Så lenge en i de unge kirkene så Guds verk og Guds muligheter var de en kilde til frimodighet. Sett fra en annen side og under en mer menneskelig synsvinkel framtrådte de som Amsterdams store *problem*. De unge kirkene sto ikke på programmet i form av foredragstema eller forhandlingsemne. Likevel var det forholdet mellom de eldre og de yngre kirkene som bestemte klangbunnen for det meste av det som ble sagt. Uten å framtre som selvstendig tema preget det behandlingen av de forskjellige spørsmålene.

De fargete folk er ikke lenger tilfreds med å figurere som Vestens misjonsmarker. De gjør ingen hemmelighet av sitt krav om å bli betraktet som selvstendige og likeverdige kirker.

Ingen vil for alvor bestride de unge kirkenes rett til full selvstendighet og frihet etter som de vinner fram til modenhet. Men ingen er heller i tvil om at overgangstiden vil by på atskillige vanskeligheter, som krever både visdom og forståelse på begge sider om det ikke skal gjøres skade. Det gjelder allerede i spørsmålet om misjonærenes stilling og oppgaver. De unge kirkene har mange steder og i mange henseender større behov for misjonærer fra de eldre kirkene enn de noen sinne før har hatt. Men misjonærenes arbeidsforhold vil ikke være de samme som før.

Men vanskelighetene ved de unge kirkenes selvstendigjørelse går dypere enn til prestisje-spørsmål i samband med misjonærenes plass og rolle. Med de erfaringer vi har gjort i Norge, skulle vi ha forutsetninger for å forstå dem blant våre brødre i de unge kirker som sier at nettopp som kristne ser de en oppgave i å arbeide med på sitt folks frigjøring både nasjonalt, sosialt og kulturelt. Men vi vet jo også noe om nasjonalismens bitre frukter. Selv om vi fullt ut forstår trangen og viljen til å vinne fram til selvstendighet både som kirke og som folk, så kan vi ikke lukke øynene for faren for en nasjonalisme som kan bli skjebnesvanger også for kirkens eget liv. Når representantene fra de unge kirkene talte om rasehovmotet hos den hvite mann, så skjedde det med en selvbevissthet som ikke var til å ta feil av. I slagord som «Afrika for afrikanerne» og «India

for inderne» *kan* ligge skjult muligheten for og spiren til et rasehovmot like skjebnesvangert som det en har sett hos europeere og amerikanere.

På linje med de problemer som er nevnt, ligger også de unge kirkers forhold til kommunismen. Det var åpenbart at det på dette punkt ikke var lett for Europa og Amerika å komme til full forståelse med Asia og Afrika. Hvor de eldre kirkene reagerte, applauderte de yngre, og omvendt. Når det var vanskelig å finne en felles plattform, skyldtes det i vesentlig grad at man hadde så vidt forskjellige utgangspunkt. Tross all forståelse for kravet om sosial rettferdighet så Vestens representanter i kommunismen en fare for terror, vold og undertrykkelse. For de unge kirkene derimot fortonte kommunismen seg som kristendom i praksis. I Vesten er en opptatt av å verge seg mot en totalitær styreform. De unge kirkenes folk interesserer seg ikke for den side av spørsmålet. Det ligger foreløpig stort sett utenfor deres daglige horisont. Før de med lidenskap kan begynne å ta del i debatten om den ene eller andre styreform, må de vite at de eier full nasjonal frihet. Flere forhold har bidratt til å gi dem den forvisning at kommunismen byr dem forståelse og støtte i deres kamp for den selvstendighet de rettmessig har krav på. Meget avhenger av om de unge kirkene kan bidra til en utvikling av de sosiale, økonomiske og kulturelle forhold som ikke hindrer, men fremmer kristendommens vekst-vilkår.

De unge kirkenes særlige problem har også satt spor i deres holdning til de ekumeniske spørsmålene. Kampen for nasjonal selvstendighet i videste forstand har på flere måter skapt grobunn for den ekumeniske tanken. Når de unge kirkene vil være selvstendige er det ikke bare uttrykk for åndelig modenhet. Den nasjonale verdighet krever en nasjonal kirke. Og hensynet til den nasjonale enhet gir grobunn for tanken om at der skal være bare *en* nasjonal kirke. At arbeidet for kirke-unions og kirke-ening i de unge kirkene flere steder har vunnet gjenklang ut fra slike betraktninger og følelser er neppe tvilsomt. Når folkekirkeidealet er blitt levende mange steder må en se det mot denne bakgrunnen. Situasjonen gjemmer muligheter både til godt og til vondt. Alt avhenger av om folkekirketanken skal bæres av tanken på folket eller av tanken på kirken.

Som et tredje synspunkt må det nevnes at de unge kirkene og misjonen gjorde *oppgaven* levende. Det var de unge kirkene som brakte visjonen til Amsterdam. Det var ingen romantisk henførelse, men kallet gjorde seg likevel gjeldende. De gamle kirkene var desillusjonert. De unge kirkene betydde inspirasjon.

Vi er forlengst vokset fra den lyse optimisme som formet slagordet: Verdens evangelisasjon i vårt slektledd. Vi betrakter det med mild overbærenhet som et utslag av «amerikansk» naivitet eller vi taler myndig om det hovmot og den tro på mennesket som lyser ut av slagordet. Likevel er det ikke sikkert at det bare var anmassende optimisme som skapte ordet. Det var iallfall skapt *også* ut fra en visjon, og det var båret av tro og troskap.

Til *verdenskirkerådet* svarer en *verdensoppgave*. Utviklingen i de fargete folkene i den nærmeste tid kommer etter alt å dømme til å arte seg som noe av en eksplosjon. Nye millioner av mennesker kommer til å bli delaktig i sivilisasjonens goder og få adgang til Vestens kulturelle verdier. De kommer til å forlate meget av det de tidligere har levet og trodd på. Det åndelige tomrom som oppstår vil suge til seg noe fra omgivelsene. Denne situasjon kan bety at de fargete folkene er modne for evangeliet på samme måte som menneskene i Romerriket var modne for den nye tro da «tidens fylde» kom.

Også her fører en linje over til det ekumeniske.

Det tales i blant om «*en* verden — *en* kirke». Kirkenes enhet kan aldri bli noe pendent til den «ene» verden. De kristnes enhet finner ikke sin forklaring i de siste års tekniske og kommersielle utvikling. Verdensoppgaven er i seg selv ikke tilstrekkelig motiv for noen verdenssamling av de kristne. Men det forhindrer ikke at oppgaven og ansvaret ved verdensmisjonen aktualiserer tanken på den hellige, alminnelige kirken. Oppgaven kan — hvor stor den enn er — i seg selv ikke skape den sanne kristne enhet, men den viser tilbake til og den kaller på *sambørigheten* i Kristus.